

Al nómmer nuvânta!

Ôi, pr i bulgnîs d una vólta (mo mégga pò tant, eh?), dîr “nómmer nuvAnta” l'êra cme dîr “manicòmî”. Eh, sé, parché al vèc' sèbdèl intitolè al profesàur Ronchèti l'è pròpi al nuvAnta ed Sant Isî. Pò, a un zèrt pònt, ai véns fòra la famâusa lazz 180 e i mât i dvintènn *soggetti curabili entro le mura domestiche*. Alâura al nošocòmî al s vudé quèsi dal tòtt, mo ai vanzé la fâma ed quall ch'l'êra stè pr una móccia d ân.

Al nuvanta ch'a dégg mé, però, l'è riferé a st nómmer dal Pânt dla Biânnda, e quasst al vòl dîr che da qué a dîs nómmer arivarân a zânt! A psân dîr ch'l'è un bèl traguèrd pr al nòster fuitén, ch'al véns ala lûs *in una insonne notte del marzo 2001* con un'ètra intestaziân (La vacamâta).

A vói ringrazièr tòtt quant quî ch'i scriven i pîz, che oramâi al srèv tròp lóng arcurdèri tòtt sâza andèr a rîsg ed dsurdèren un quèlc d ón. A vói arcurdèr l'amîg Loris Gualandi (Lurânz da Bûdri), che prèmma ed murîr l'um avèva dè socuânt sù scrètt, e che pròpi l'ùltum l'è qué int al nómmer nuvanta. Grâzie anc ai nùster formidâbil ilustradûr, insâmma: a tòtt quant, asptând ed ringrazièri mèi quand ai srà prânt al nómmer 100.

I nùster amîg

Guido Vanén (Guido Vannini) l'è ón ed chi òmen ch'i s'én fât da par sé. In che manîra? Šgubând fòrt, fén da ragâz, sâza pòra ed rischièr dal sò. Cum al câpita spass, dimónndi ed chi òmen ch'i costruèssen la sò furtóna col sâu man i vénnen dala canpâgna, e Guido an fâ brîsa eceziân. Últum d una sfilare ed fiû, al véns al mând int una famajja ed cuntadén dla pianûra, in dóvv lavurèr e fèr i galantòmen l'êra la raigla pió inpurtanta. E ló int la sò vétta l'ha šgubè la sò pèrt, prèmma da manvèl da muradâur, pò da chèp mässter e ala fén da inpresèri edil.

Mo la sò stòria la n'finèss mégga qué: quand al capé che a Bulaggna ai êra un gran bisâggn d albèrg, par prèmma còsa l'in tiré sò ón e pò al s'trasfurmé in cûg, e che cûg! Par di ân Guido al traté la sò clientèla a tajadèl e turtlén fât a man! Naturalmânt tòtt

quasst con l'ajût d una bôna spâla, la Mariša, sò mujêr, parché l'è vaira quall ch'as dîs: drî a un gran òmen ai é sânpèr una gran dóna! Che int al chès dla Mariša l'è anc brèva, bôna e bèla!

Adès ch'l'è in pensiân, a dirîzer l'albèrg – l'Hotel Maggiore – ai é i sù dû fiû, Angelo e la Paola, mo quand ai é da fèr di ciapén, da sistemèr un tûb ch'al pèrd, gîv ch'i ciâmen un *addetto ai lavori*? Gnanc pr insónni: ai tâcca a Guido. E anca nó dal Pânt dla Biânnda, quand al quartîr al s'ha regalé al céso prefabriché, ai êra al problèma ed sistemèrel in pian, a bâlla, e pò ai êra da fèr l'alazamânt ai dscârg. Chi cardîv ch'ai éva pinsé? Sânpèr “San Guido”, ch'l'ha sistemé anc socuant sâs dla salghè dal pânt, ch'i èren vgnò vî.

Insâmma: ancâura una vólta a psân ringrazièr al zîl, parché s'l'è vaira che al mând ai é dla gran zintâza, l'è anc vaira che, par furtónna, âl parsân generâusi e con al còr in man âli én de pió e Guido e la Mariša i fan pèrt ed sta categorî.

Bulaggna ch'la s'trasfâurma...

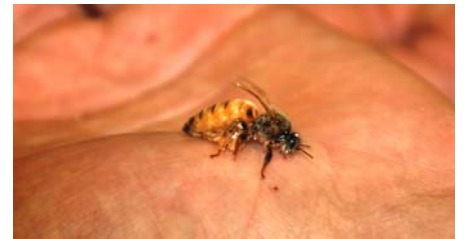

S'avî uciâni ed pasèr drî a Ragg, (*Riva Reno*) vgnând da San Flîs, dè un'ucè a man drètta, sóbbit dâpp ala rutânnda dal Palâz dal Spòrrt. A vdrî un quèl bianc, un só e zâ ch'al pèr èser anc da finîr e invèzi nâ: i én bèle arivè ai còpp. Mé a n' sò brîsa chi l'è l'architatt *di cotanta avveniristica opera*, però a sân qué ch'a m'dmand s'l'êra al chès ed tirèr la sò pròpi lé, incastrè stra dâu cà ch'âli han un ghèrb e un aspèt antîg, cum s'cunfâ a una strè che una vólta l'êra un *Lungoreno*. Am piarsèv anc ed savair chi l'è cal fenòmen ch'l'ha dè al parmâss ed tirèr só un quèl cunpâgn. S'l'è vaira ch'ai é un prugèt par turnèr a dscrîver al canèl *per ridare alla strada il suo aspetto originale*,

cal bagâi bianc ai stâ cunpâgna Pajâz in paradîs.

Morèl: s'l'è vaira che Bulaggna l'è dvintè bròtta par la spurchèzzia dâl sâu strè, pr i sù mùr scarabucè, pr al tràfic e l'incuinamânt, adès a psân azuntèri anc ste quèl che qué, ch'al srâ anc mudèren, tecnològic e a “risparmio energetico” fén ch'a vlî, mo... l'è bròtt e l'andèva fât int un èter sît. O nâ?

L'òmen dâli èv regénni

Stramèz a tanti parsân ch'al vénnen a vâdder i nùster spetàcuèl estîv int l'*Arena del Navile*, ai n'è ón che bisugnarèv dèri al “*Premio fedeltà*”, parché l'arîva praticamânt tòtti âl sîr prèmma ch'véggna bûr: al mâgna la sò carsintèrina con un scalfâtt ed vén frasse, al plócça con gòsst al sò zlè e al stâ lé con nó fén a sîra tèrda, quand incòsa l'è finè e la zânt i én bèle andè vî. Acsé, una ciâcra drî a cl'ètra, ai ho dscuèrt che Gianfranco Finèl l'arlîva âli èv, al prodûs dl'òtum mèl, la “pâpa reèl”, al pròpoli e vî acsé.

Mo sâuratòtt, e quasst l'è al quèl ch'al m'ha incuriusé de pió, l'arlîva e al vannd âli èv regénni! Pròpi acsé! Alâura, mòs da curiosità, a sân andè a vâdder al sò alevamânt, ch'l'è fòra dâl Lâm, pasè la Nûs, a man drètta sóbbit dâpp la bèla Vèlla Malvasî. Ai ho dscuèrt un mând in dóvv ló e sò fiòl i lavâuren con una gran pasiân. Ai ho vést l'incubatrîz in dóvv âl nâsen âli èv regénni, che pò ló al li métt int una scatléinna ed laggn insâmm a socuanti ètri èv cumónni, ch'âli han l'incubânza ed pruvâdder ala susistânza dla regéina. Pò, stâl scatléinni âl vénnen spedé con i curîr in tótt l'Itâglia e âl pòlen stèr in viâz socuânt dé... sâza prîguèl.

S'a vlî dal bân mèl, mo sâuratòtt cgnòsser un pèder e un fiòl spezièl, andèi a catèr e lâur i sran cuntintéssum d arzâvvuv.

Al fularén
La quèrta dal suldè

Ai èra una vòlta un suldè ed nómm Vizänz che, finé la guèra, al turné a cà con un'unifàurum tóttta strazè, una gran tåss e una quèrta dl esèrzit. La tåss e la quèrta i èren l'ònnic guadàgn ed tótt chi ân ed guèra, e a fòrza ed tåsser, puvràtt, l'andé al gabariòt. L'ònnica ereditè la fò cla quèrta che la vaddva la cunsgné a sò fiòl ed zèncv ân, ch'l'avèva nómm Minghén. Con sta quèrta ste cínno al sguazèva, parché al s i arvujèva dānter ala sīra par durmīr, in st mānter che la mamà la i cuntèva una fōla, dōvv ai èra sānper una fèda ch'la filèva una quèrta par tgnīr al chēld tótt i fangén dal mānnd.

Cla famiōla la stèva ed cà int un tugūri ala Famadèzza, atais a Castèl d Ajàn, e cl invèren ai véns un zagnócc tant putānt ch'a se zlēva la péssa int i urinèri. Da magnèr ai èra āli òs dla pulānt, la mamà ed Minghén la s amalé e ló al fò méss da di cgnusént ch'i avèven un caruzān e i fèven i anbulānt girānd pr i pajīs, a vānnder di panīr ed vānc o sunānd un urganātt par dmandèr la limōsna.

A Minghén i i dénn una ghèbia con un papagāl che, col sò bèc, al dližèva da un scatlòt un biglitén dōvv ai èra di nómm da zughèr al lòt. Al cínno l'avèva da mustrèr al papagāl ala zānt e, par quèlc zentèsūm, ai fèva pschèr un biglitén coi nómm. Spass, però, i capitèven in zèrt paisén dōvv la zānt i èren tant e dío puvrètt da n'avair gnanc al tacafūg, figurānnes s'i psèven dèri quèlc bajuchén par limōsna! Acsé, in sti chès, a Minghén ai tuchèva una fatta ed pan pió sutīla e una scudèla con mānca sbrudāja. Mo ló al s arvujèva int la quèrta ed sò pèder, ch'l'èra tóttta la sò ricazza, e al s indurmintèva insugnāndes āl fōl dla sò mamà.

On di anbulānt l'èra stè int i suldè con sò pèder e al ciapé afeziān pr al fangiātt. Acsé al zarchèva ed dèri un pô d'educaziān, d'insgnèri quèl, cōmm pr esānpi ed lèzer i cartī coi nómm di pajīs e dāl zitè.

- *Vāddet? Qualla lé l'è una A. Cl'ètra sacca brassca cme un bastān l'è una I. E invèzi cal bastān con una gōba l'è una P.*

Minghén l'inparèva in fūria e al sò amīg anbulānt ai regalé un èpis, un

quadèren, e al i insgné a cupièr i cartī. Acsé Minghén al rinpèva dāl gran pāgin col nómm d'ANCONA, con quall ed PESARO e con tant èter. Fenalmānt ai véns cal bèl dé ch'l'arivè d'āura ed scrīver da par ló al sò nómm sānza fèr gnanc un sbāli.

Che blazza! Cla nòt, sānper arvujè int la quèrta ed sò pèder suldè, al fé i pió bī insónni ed tóttta la sò vétta. Di insónni acsé bī an i avèva māt fāt e ala matèrina, quand al se dsédé, ai pèrs d'an èser pió cal pōver mindécc ed prēmna mo d'èser quèsi un sgnurān parché l'avèva inparè a lèzer e a scrīver. E dāpp csa féll, quand al véns pió grand? Dvintèll un studiāus? Un operèri? Un artigiān? Un inpieghè? Un butghèr? Un artéssta? Chisà: Minghén cla maténna l'èra acsé cuntānt che la fōla a la lasān acsé, con un cínno felīz arvujè int la quèrta ed Vizänz, sò pèder suldè.

Gigèn Livra

Mégga par critichèr, mégga par dīr mèl.

Ai é chi dīs che la meldizānza, la calógna qué a Bulāgnna la n vīva brīsa in gran prosperitè o adiritūra ch'an s sèva gnanc in duv la stāga ed cà. Al srà anc vaira, mo mé a n i cradd brīsa... A sān anzi dl avīs ch'la séppa pió che èter un'idè ed chi socuānt *benpensanti* ch'i tīren d lóng a crādder che la nōstra zānt i èven al stanpén dla discreziān e dla riservatazza. Secānnd mé, nā: l'è un'utopī. I én - cum ai ho détt - chi socuānt che, magāra in bonafaid, i proclāmen con argói:

- *Chi, nó? A n avān mégga al tānp ed cōrrer drī al bōbbel dla zānt!*

Al fāt l'è, invèzi, che int la mī oramāi lóngā vétta ai ho ardótt in propòsit un sclém ed materièl acsé abundānt, che par smālfīrel ai srèv bisāgnn d'un nómmer spezièl d'almānc òt fói! Schèl, curidūr, curtīl, purtón, zardén pōbblic, butaig, cīs - parfén la Zartāusa - i én stè al sfānnd d'un sparvèrs ed ciacarènni, tótti o quèsi con cl *incipit* che qué: "*Mégga par critichèr, sèt... mégga par dīr mèl...*"

Mé a zarcarò ed cōjjer la cramma - s dīsel acsé? - al fiāur, e a vdrò ed sarvīruv un conzentrè ed meldizānza ptrugnèna. Par prēmna cōsa bisāgnna cunvgnīr che al bulgnais l'è par natūra un ciacarān, e dè che la meldizānza l'è fiōla legéttima dāl ciācher, an s i métt brīsa dimónndi pr arivèr a demolīr la

véttima designè e in puchèssum tānp completèr qualla ch'a psān ciamèr un masācher.

- *Èt véssst lu-là?* - al dmanda ón int al barr, dand ed gāmmt a quall atais a ló e sgnand un tézzi in fānnd al bancān, ch'l'è drī a bāvver un aperitīv - *Mégga par critichèr, sèt, mo l'è un inbalzè di prēm e par zōnta l'è anc una lāngua mèrda: l'è bān sāl ed tajèr di gabanén, digānd pèst e cōren ed tótt!*

Un èter - a sān in tranvāi - l'è drī a dscārrer d'un colèga d'ufèzzi, evidentemānt pió in èlt che ló int la schèla gerārchica:

- *Se té t savéss che rāza d'un marandóll ch'l'è! L'um trāta cme una pèza da pī, fōrsi parché ló, ste rufiān, l'è un arcmandè! Chi sà cus'al s cradd d'èser, ste vilān d'un facanāpa, d'un bazurlān!*

Dū òmen ed mèza etè i én firum lé dal purtān par gōdres un pōc ed suladén, acsé piāsāvvel dāpp ai prēmna frèdd. Mo ón al rōjja in fūria, vdand a vgnīr zā un tēz parsunāg' da in fānnd al curtīl.

- *Dāi, svèlt, tajān la lāza, ch' ai arīva lu-là!*

- *Ói, ói, t'è rasān* - ai arspānnd cl èter scapānd ed gran vulè - *l'è prōpi un cucagnān dala gōssa: una vòlta bisāgnna paghèri al cugnachén, un'ètra al cafà, un'ètra ancāura al t scròca una zigaratta! Dī só -al s taccia la frānt - an i é mégga scrétt "anno del giubileo", vè, qué!*

A sèder in vatta a una banchénna ala Lunatta Ganbarén ai é dū pèder ed famajja. I fangén i én drī a zughèr piotòst luntān. Ai pāsa un òmen dal'āria visó con a brazātt una bèla spaipatta. Ón di dū pèder *coniugati con prole* al dīs, con un'espresiān dsgustè:

- *Guèrda cal malnātt d'un spurcaciān! Al cōrr drī a tótti āl ragazulatti: e dīr ch'al prèv èser sò nòn!*

Cl'èter ai dà la zōnta:

- *Al n'è mégga vèc', sèt! A l'cgnóss anca mé: i én i vézzi, e lu-lé al i ha tótt, Bacco, tabacco e Venere, con tótt quall ch'ai vā drī.*

Ai ho sintó a dīr d'un tèl ch'l'avèva fāt una carīra stranpalè:

- *La n'è mégga questiān d'inteliagiān za, sèt: l'è parché l'è un buvinèl, l'è ón furtunè con un bōfice da fèr pōra!*

Invèzi:

- *L'è un "paīsa-madón"* - ai ho sintó a

dîr con un tâcc ed sperfidia d un pôver sfighè, caschè in dsgràzia dla *dea bendata* - *I é un bagajózz, un inbalzè d un insmé ch'al n é mâi stè bân ed cavèr un râgn da un bûs! Lu-lé al n arivarêv gnanc a catèr dla gèra in Ragn!*

E adès ai tâcca al *gentil sesso, alle signore*. Sé, bôni qualli! Âli én âl regéini dla meldizanza, lâur! Opûr âli êren una vólta, parché al dé d incû a n al sò pió, con la mî etè a sân finé in *ofsaid*, in *fuori gioco*. Mé, purtròp, a sân dl'època ed quand i ranûc' i purtèven la pirócca. Cum âl séppen âl dòn di dé d incû, bisugnarêv dmandèrel a ón competânt, brîsa zêrt al *sottoscritto*. Vól dîr che par rimedièr a turnarò indrî con la memòria, arcurdând âl ciâcher ch'a sintèva da ragâz int al mî curtîl, pió d mèz sècol indrî. I s dèven la vâus alâura, cäl dòn, fòra dala bugadarî, in cal mänter ch'âl stindèven la bughè, i arspundèven a qualli ch'âli êren drî a sbâter i pâgn in terâza, tgnand d'oc' al purtân d ingrès dal curtîl. Ch'l'êra una bâcca spalanchè só un vâ e vén d una bèla râza ed parsunâg', ch'i êren al mutív pr una móccia ed ciâcher.

Ai vén dânter una ragâza dimónndi eleganta, cavî a "cô ed cavâl", camisatta piotòst scalvè, stanlérina cûrta, schèrp col tâc èlt e andadûra scuviltanta. La créttica:

- *La n srêv mégga bróttâ, però da cà la n vèl una cécca.. L'é un'indavvsa e pô... ai piès i zuvnû!*

L'arspòsta:

- *Da bân? L é par quall ch'l'é acsé padé! La pèr una sarâca!*

- *Chi éla cla sègma là?* - la dmanda un'ètra dònâ, sgnand una sgnâura d mèza etè che invèzi l'é drî a andèr fòra tóttâ striminzé int una fténna naigra ch'la pèr una beghénna.

- *Bân, cómm? T an la cgnóss brîsa? L'é la cugnè dl anvâud dla sgnèra Delcîsa!*

- *Qualla lé? Mo s'la n pèr gnanc pió lî!*

- *E dîr ch'l'é sänper stè una pèl... mo adès as sà: l'é vècia, mo ai sù témp l'ha fât e dsfât pió che Carlân in Franza!*

Un'ètra vâus l'insénua:

- *Mé, però, i um dîsen che anc adès...*

- *Mo nâ! Mo s'la vâ in cîsa tótti âl matén a tór la pardunanza!*

- *Par fôrza: s'la n s natta brîsa, la n in tróva mégga pió, vè, dal sît là só!*

Ai vén dânter dû zuvnû distènt e con l'âria da sgnâuri.

- *I van só dala Carulénina a studièr... chisà pò cus'i arân da studièr...*

Ónna däl dòn la prôva ed protestèr:

- *Mo a mé la Carulénina la m pèr una brèva ragâza...*

Ètra vâus:

- *A mé invèzi la m pèr una santavicèti! A n dégg mégga, la srâ anc una brèva ragazénina, mo l'ha un pô tròp l'âria d na madunénina insfilzè... Mé, insâmma, a n um fidarêv brîsa!*

Pò ai vén la vólta d una gran *Bërta*, sé, d una bèla fammna. L'atravèrsa l'èrc dal purtân col päs siòlt dla dònâ ch'la sà d èser bèla, in diâlog cunténnuv con l'intraprendânza maschîl. L'âria intâuren a cäl dòn la s fâ anc pió velenâusa:

- *Qualla lé? Cal pôver martóff ed sò maré! Che râza ed còren ch'la i fâ!*

- *Mé un dé a l ho catè in canténna ch'al sghèva dla laggna e a i ò détt: "I é un bël pèz ch'a n vadd sò mujêr! (l'èra andè a Venèzia pr al cranvèl). La n starà mégga mèl, eh?". E ló, st pôver mèrel, al n ha fât gnanc na pîga: "L'é andè a Venèzia a arpusères in cà d una sò cusénina..."*

- *Sé, a l savân che râza d arpòs l é quall che lé, parché l'é una vèga cenâchia, vaira, lî lé... mo una vólta o cl'ètra con l'âria bôna dla lagûna, a n vrêv ch'la turnéss indrî pió grâsa...*

Barbutlèr ed sudisfaziân - *dolce e somnesso* - stra cäl brèvi dòn. Pò, ónna ed lâur, cómm a calèr una lâpida sâura la tèra amucè da cälî ètri la conclûd:

- *E pò al quèl pió brótt ch'l'ha lî lé l é ch'l'é una gran braghîra, una bâcca mèrda: la tâja i gabanén adòs a tótt e pò la i tâca anc la franza!*

Mégga par crítichèr, vaira?

Luränx da Bâdri

Bulgnaîs... itagliàn... o inglais?

Mé, ch'a fâg pèrt ed cal ruglâtt d ustinë ch'i vrènn salvèr al nòster dialàtt, a sân sänper pió ciapè dal magân, o almànc dala malincunî, a vâdder quanti vèci paròl bulgnaisi âl sparèssen (parché inción al li drôva pió o an li capéss brîsa) in st mänter ch'ai sèlta fòra un sinifili ed nôvi paròl inglaisi spargujè dapartótt (int i giurnî,

int la tivù, int la reclâm, int âli insâgnn däl butaig...). Ed ste päs che qué as arivarà prèst che ónna só dâu däl paròl in zircolaziân da nuèter la srâ inglaisa. Èter che dialàtt, l'é la nòstra längha itaglièna da salvèr, ch'la dvânta sänper pió colonizè!

Tânp indrî, int al scrîver la stòria dal crall di gaséssta, am véns l'idè ed métttri dânter un pzulén par tór un pô in sdândla la môda ed druvèr däl paròl inglaisi anc quand an in srêv brîsa bisâgnn. In cunsideraziân dl'atualitè dl argumânt, ai ho pinsè ed tirèrel fòra dal lîber e méttrel qué, naturalmänt vultè in... *bulgninglais*.

Al week-end, che stress!

Al vèner sîra as vâ in palèstra a fèr un pôc ed *body building* o ed *fitness*. Acsé, pr èser in fâurma al sâbet maténna parché as vâ al mèr, in dôvv, apanna arivè, as còrr in spiâza in vatta al *skate board* giòsst in tânp par zughèr int un tornéo ed *beach volley*, e pò tótt vî in mèr con al *surf*. Al dâpp-mezdé l é dedichè al *yachting*, la sîra al *shopping*.

Ala dmanndga ai é da livères prastén par fèr un'âura ed *footing*, prèmma ed partîr in *caravanning*.

Arivè al *camping* ai é da dstirères un pô *open air* con un esercèzzi ed *stretching* prèmma ed tór al *kayak* e purtèrel int un fiumadén par fèr un pô ed *rafting*. Dâpp magnè as vâ só in muntâgna pr una gâra d *orienteering* ch'la cunsént anc ed fèr dal *bird watching*. Ai é da smincèr, parché as vâ vérs sîra e an pôl brîsa manchèr un *cross* in *mountain bike*, pr i *over 40*.

Finé la zanna ai é giòsst al tânp d andèr a vâdder int un *showroom* un bël viddeo só l *trekking*, con däl situaziân *no limits*.

Al *week-end*, che *stress*! E quasst i al ciâmen "tânp lébber"... Par furtónna che al lonedé as tâurna a lavurèr!

Silvano Rocca

La mdâja misteriaûsa

L'ân pasè avân festegè quî di trântazèncv ed matrimòni e mé e mî maré Pèvel a sân parté pr un viaztén: quâter dé in Tuschèna, Siena e dintûren. Pròpi una bèla vacanza. A San Zmignàn, in st al mänter ch'a pe dghèven pr âl stradlénini ed sta zitadénna medievèl, avân véssst una butghénna bûra, difarânta da cälî ètri

ch'al vanden i sòlit arcurdén pr i turéssta: int la vedréina ai fèva bèla véssta una mdâja in arlîv ch'la mustreva dâl târr, ch'l'um piàsêva pròpi dimónndi. Acsé, pr arcôrd dal nòster bèl viâz, a l'avân cunprè: una fusiân d utân d òt zentémmeter con dâl târr e di palâz smarlè.

L'é cèra che nuèter a pinsèven ch'al fòss un arcôrd ed San Zmignàn, però, turnè a cà, dâpp che Pavlén, ch'l é un gran prezisén, l avé pulé al mdajân con al bicarbonèt, un zdarinén vèc' e pazénzia zartusénna, tant che da naigher al parèva dvintè d ôr, guèrda e prèlla al nòster arcurdén, as é vgnó un dóbbi: àl târr àl parèven "àl dâu Târr" e i palâz i parèven socuànt monument bulgnâis! Pusébbil mai? A n psèven brîsa crâdder (sâuratótt mé) d èser andè fén in Tuschèna par cunprè un arcôrd ed... Bulâggna!

Però, dâpp avair bân guardè e prilè al nòster mdajân, dâpp avair bacajè e taragagnè pulid con mî maré, al dóbbi al s é mudè in zertazza: ón ed chi palâz ch'ai èra int al mdajân l avèva di "èrc ranpànt" ... e qué l é pròpi caschè l èsen! Chi èrc che lé i én sâul a Parîgi (Nôtre-Dâme) o a Bulâggna (Cîsa ed San Franzâsse). Chi tuscàn s avèvni fòrsi fregghè? Mo nâ, al n èra brîsa acsè: nuèter a n avèven mégga dmandè al butghèr un arcôrd ed San Zmignàn, mo pròpi cal mdajân naigher ch'ai èra int al sò mustren!

Piò ai pasèva al tânp e piò sta stòria, ch'avân cuntè anc ai nùster amîg, tótti àl vòlt ch'a la cuntèven, la parèva sânpèr piò còmica: invèzi ed fères vgnîr só la fòtta, st quel ch'al s èra suzès al s fèva scapèr da rédder.

Al mâsum, però, l é stè par Nadèl, a tèvla con i parént. Dâpp avair fât unâur cm al sòlit ai turtlén, al capân, al alâss con la sèlsa vairda e al aròst con àl patèt, vudè socuanti butèlli ed vén (mo anc d âcua) e rusghè pan spzièl, turân, nûs e brustulén americàn, ai èren lé ch'asptèven al cafà, ch'l é la spezialitè ed Pèvel, quand mî cugnè la sèlta só e la fà, la dîs:

- *Che bèla imâgin ed Bulâggna ch'ai é in sta mdâja! L'èt cunprè ala Curunzénna?*

Pèvel, con la machinata dal cafà in man, l é andè a rîsg d arbaltèr incòsa. Al tîra só i ûc' zelèst pèn d algrî e l um guèrda: a sânp scupiè a rédder insâmm còmm dû bagian, lasând a bâcca avèrta

la pòvra Vizânza, ch'la cardèva ch'a fòssen dvintè mât al inpruvîs tótt e dû. Alâura a i ho cuntè tótt la stòria, tulândum in sândndla da par mé, e ala fén a ridèven tótt quant col lègrum: mî cusénna Zvanénna oramâi la s pisèva adòs.

Mî cugnè, ch'la capèss al giòsst, la m ha cunsiè ed scrîver al butghèr par prutèster... mé, però, a pâns pròpi ch'al n èra brîsa pusébbil truvèr un arcôrd ed viâz pió senpâtic ed ste mdajân, vaira?

E vó, cs'in gîv?

la Nòccia ed Casalâcc'

Un fillm da andèr a vâdder

L é "*L'uomo che verrà*" dal regéssta bulgnâis Giorgio Diritti. Quall ch'ai capitè ala zânt ed Marzabòt a l savân tótt, mo anc acsè, fén dal prémmi sên, as pròva la speranza che la stòria la séppa divèrsa, magâra con un èter finèl. E invèzi nâ... Quasst al fà cunprânnder anc de pió quell ch'i han d'avair pruvè chi pòver Crésst ch'i fònn prelevè da cà, coi sù cînno, anc quî in cuzidrèla, par èser pò purtè ala môrt, sânzâ inciónni câulp.

Parfèta la ricostruziân dla vétta di cuntadén ed muntâgna. Parfèti àl fâz, i ftièri, àl cà vèci. Bèla l'idè d adruvèr al dialàtt, anc se ògni tant l ha un quèlc scapózz ("*Ai arîva i tudâsse*" invèzi che "tudèssc", tant par fèr un esânpî), mo in ògni chès l é pió che azetâbil.

Pò ai é l'interpretaziân dla fangérina, ch'la n dscârr mâi, mo al pèr che i sù ûc' i guèrden tótt al dulâur dal mând: bravéssima! Un elòg' particolèr a chi ragâz tudèssc ch'i han fât la pèrt dâli SS: sâtta la guîda dal regéssta i han fât zlèr al sangv a tótt, dal gran ch'i èren credèbbil in tóttâ la sò cativèria. Anc la figûra ed *don Giovanni Fornasini* l'é stè raîsa benéssum da un brèv zâuven che, tra l èter, al s arvîsa dimónndi al nòster eròic pritén.

Un fillm, insâmma, da fèr vâdder ai zûven, int àl scòl, mo brîsa sâul. L é un pchè ch'ai séppa stè stanpè solamânt una zincuanténna ed còpi, par tóttâ l'Itâglia. Mo d'ètra pèrt l é stè realizè, cum as dîs, con un "bâggett" ardótt, sé, insâmma, in economî... Ónnica cunsulaziân: sicómm stra i produtûr dal fillm ai é anc la RAI, andân con la speranza ed vâddrel prèst in televisîan.

La siânza di nùster vîc'

Èrba bróssca (*Rumex acetosa*) – acetosa, erba gradita al bestiame e coltivata negli orti per usi culinari, detta anche *èrba salénina* insieme all'acetosella e alla *Rumex scutatus* de' luoghi montani. Tutte e tre le piante contengono acido ossalico, detto sale d'acetosella. Le foglie sono rinfrescative e antiscorbutiche; le radici diuretiche. Le foglie pestate e mescolate all'olio d'uliva servono a far scomparire i porri.

Oxalis acetosella – acetosella, erba lujola, trifoglio acetoso, che trovasi tanto spontaneamente ne' boschi quanto coltivato negli orti. La pianta ha fama di diuretica e come tale è adoperata in decozione.

Èrba canfora (*Artemisia canforata*) – volgarmente erba regina, menta canforata, de' luoghi aridi montani.

Da: G. Ungarelli, *Le piante aromatiche e medicinali nei nomi, nell'uso e nella tradizione popolare bolognese*.

Tipografia Luigi Parma, 1921.

Al Pânt dla Biânnda nómmer 90

Mais ed febrèr dal 2010

Diretâur irresponsâbil e limusnîr:

Fàusto Carpan

Dsèggn uriginèl:

Lupâmbbol (Wolfgang)

Umberto Sgarzi

Matitâza (Giorgio Serra)

Coretâur di sbâli: **Bertén d Sèra**

Strulgân eletrònic: **Âmos Lèli**

Spediziân: par pòsta, purtròp.

Abunamént par pòsta: almânc 20 € al ân.

Indirèzz:

FAUSTO CARPANI

Via Emilia Ponente 21

40133 BOLOGNA

tel. cell. 339-3536585

fausto.carpani@alice.it

Tótt i scrètt in dóvv an i é brîsa indichè l autâur i én ed Fausto Carpani.

Al dizionèri ed riferimânt par cäl paròl ch'âli én difèzzil da capîr l é quasst:

Lepri – Vitali

Dizionèri

BULGNAIS - ITAGLIÀN

ITAGLIÀN - BULGNAIS

Pendragon, 2009

I sît bulgnâis i én quissti:

www.pontedellabionda.org

www.clubdiapason.org

www.lafamigliabolognese.it

www.bulgnaish.com

www.marcopoli.it

- Carpani e i sù amîg -
- Compagnia del Ponte della Bionda -
- Le conferenze storiche di Marco Poli -

FEBBRAIO

Giovedì 11 ore 16,30	Alla Famajja Bulgnaiša (via Barberia 11): pomeriggio dialettale con la partecipazione di poeti e rimatori a cura di Fausto Carpani . Presenta Oriano Orsi .
Giovedì 18 ore 21	Teatro Fanin di San Giovanni in Persiceto: “Carpani e i sù amîg” . Con Ruggero Passarini, Gigén Lîvra, Antonio Stragapede, Sisén e con le immagini di Matitaccia .
Lunedì 22 ore 21	Presso il Centro Sociale “Croce Coperta” (Via Papini 28): Marco Poli presenta un gioiello di inestimabile valore artistico e culturale della nostra città: “La Basilica di Santo Stefano: passato, presente, futuro” . Conferenza organizzata da “L Archiginèsi” .
Martedì 23 ore 16,30	Oratorio di San Filippo Neri (via Manzoni 5): “Carpani e i sù amîg” . Con Ruggero Passarini, Gigén Lîvra, Antonio Stragapede, Sisén e con le immagini di Matitaccia .
Giovedì 25 ore 21	Cinema-Teatro di Vergato: la Compagnia del Ponte della Bionda in: “Da vîc’ cum la mitaggna?” , commedia in due atti di R. Nanni e F. Carpani, regia di Cristina Testoni . Prenotazioni al 337572489.
Venerdì 26 ore 21	Cinema-Teatro Tivoli (via Massarenti 418): serata dialettale con la partecipazione di Fausto Carpani .

MARZO

Martedì 9 ore 16	Nella sala-teatro dei Circoli (via San Felice 11): “Dâpp mezdé in bulgnaiš” con poeti e prosatori dialettali.
Venerdì 19 ore 21	Teatro Lazzari di Monterenzio: la Compagnia del Ponte della Bionda in: “Da vîc’ cum la mitaggna?” , commedia in due atti di R. Nanni e F. Carpani, regia di Cristina Testoni . Serata in favore dell’Istituto Ramazzini.

La
Compagnia del Ponte della Bionda
presenta

"...da vic' cum la mitagna?"

(...da vecchi come la mettiamo?)

Commedia in due atti di **R. Nanni e F. Carpani**

Personaggi e interpreti

Le badanti: Maria (**Maria Gryziuk**); Olga (**Roberta Nanni**); Sara (**Laura Cedrini**)

Gli assistiti: Angelo (**Oriano Orsi**); Enrica, sua moglie (**Gabriella Lorenzini**);
Teodoro (**Carlo Mazzanti**); Greta (**Nara Negroni**)

Gli altri: Diego, figlio di Angelo ed Enrica (**Ivan Tani**)

Don Dino, detto Dàn Dén (**Renzo Martini**);

Gianni, volontario di Ausilio (**Samuele Vitale/Andrea Finelli**)

Un pensionato (**Sergio Bettocchi**)

I clochard (**Fausto Carpani - Ruggero Passarini - Oriano Rinaldi - Renato Balugani**)

Con l'amichevole partecipazione di **Chicchi e Mauro Finelli**

Scene di **Giorgio Serra**

Musiche di **Ruggero Passarini e Fausto Carpani**

Realizzazioni tecniche di **Augusto Mandrioli e Renato Balugani**

Costumi di **Gabriella Lorenzini**

Fotografo di scena **Claudio Girardi** (www.fotogirardi.it)

Aiuto regista **Giovanni Baglioni**

Regia di **Cristina Testoni**

"Le badanti venute dai paesi dell'est europeo rappresentano la soluzione a molti dei problemi legati alla terza età, non ultimo quello della solitudine. Mettere in scena una commedia su queste nuove figure e sul rapporto che si instaura con i loro assistiti, rappresenta un'occasione per osservare gli uni e le altre con affetto e un pizzico di ironia, nel tentativo di sdrammatizzare una quotidianità a volte dura"

Associazione Culturale

IL PONTE DELLA BIONDA

www.pontedellabionda.org

info@pontedellabionda.org

tel. 3343787219